

/Yakarışlarımızı kimse duymuyor/ diye başladı sözlerine rahip. *Sen duy, sen.*

/Dudaklarımızı kimse ıslatmıyor/

/Bize hayat suyu ver/

/Bastığımız her yer diken/

/Toprağı bize yumuşat/

Hayata dair düşünmek ne kadar manasız olurdu? Bu bir soru. *Manasız olur muydu?* diye bir sorunun devamı. Ancak bu ilk soru da cevaplanmış bir soru değil tabii. *Manasız olmaz* diyenlerin *ne kadar?* sorusunu cevaplamasını beklemeyiz, ancak onların cevabını vermesi gereken *manası nedir?* sorusu daha can yakıcı.

/Ne kadar manasız?/ sorusu, benim gibi, *bu soruların anlamı, ancak kullanımları kadardır* kafasındakilere hitap ediyor. Düşüncenin, saf halde, her yere çekilebileceğine, sözün herhangi bir fiilin anlamını değiştirebileceğine, *text* üzerinde tartışmaların hepsinin *context* kavgaları olduğuna inanan benim gibilere. *Anlam onu aradığınız her yerde bulunabilir* demek de mümkün.

Bu bizi, yerimizden kalkmamanın ne kadar anlamlı olduğuyla da karşı karşıya bırakacaktır. Hayatın anlamsızlığından şikayet eden insanın, neticede bu şikayetin de anlamsızlığıyla yüzleşeceği bir nokta gerek. Bu nokta neresi?

Cesaret bulup devam edelim.

İnsan kelimeleri kullanarak, kendi kafasındaki resimleri başkasının zihninde çizmeye çalışıyor. Hani, çizim programları var, *Microsoft Paint* mesela. Onun böyle araçları var, spreydi, kalemde ve saire. Kelimeler işte bu araçlar gibi resim çizmeye yarıyor. Ancak iki fark var; birincisi araçların muhatabımızın zihninde tam olarak ne yaptığını bilemiyoruz. Kalemle çizdiğin başa, spreyle saç yaptığını sanıyorsun ama belki de kullandığın araç bir kova boya ve muhatabının kafası tek renk oldu ve resim görünmüyor.

İkinci meseleyse şu: Elimizde boş tuval yok. Kimsenin kafası bomboş bir tuval gibi bizim kelimelerle çizeceğimiz ulvi fikirlerimizi beklemiyor. Bu iki farktan dolayı *Microsoft Paint* bile, *ulvi* fikirlerimizi anlatmakta daha iyi bir araç olabilir.

Ancak *Paint*'in bile anlatamayacağı derecede soyut konulardan bahsediyorsak, zorluk sayısına eklemeler var. Bu sefer elimizde *Paint* de olmadığı için, *mutluluğun resmini* yapmak mümkün değil. Hadi onu bir şekilde kotarsak bile, diyelim *ahlakın, adaletin* bir resmini yapamıyoruz.

İşte bu sebeple konuştuğumuzda birbirimizi anlıyor olmamız bana bir mucize gibi geliyor. O mucizeyi unuttur gibi olduğumda, ikibuçuk sene önce hayata başlamış oğlum bana bir akıl veriyor ve şaşırma

devam ediyorum: *Bu adam ikibuçuk sene önce yoktu, şimdi konuşabiliyor ve söylediklerini anlıyorum* düşüncesi hayretimi kaynatıyor.

Anlambilim çalışmaya devam etmek istiyorum. Felsefecilerin olmayan problemler icad edip, sonra çözüyormuş gibi yapmasından seneler önce sıkılmıştım; Russell'ın Kümeler Teorisindeki ortaya çıkan paradokstan sonra dünyasının *kararması* bana hep tuhaf gelmişti. Mantık ve Matematiğe o kadar vecd ile iman etmiş ki, Frege'nin mektubundan sonra *senin iş biraz sakat* dediğinde dibi düşüyor. Hiçbir zaman bu kadar *kendim yaptım, kendim inandım* adamı olamadım.

Daha çok Hume'u ve empirik geleneği severim. Anlam, zira, empirik bir mesele. İnsan algılamadığını anlayamaz. Bir yerden algıya bağlamadığı herhangi bir sembolü idrak edemez. Bu haldeyken, hala insandan bağımsız mutlak bir anlam varmış gibi, habara hubara konuşup duran sürüyle felsefeci var.

Yukardaki *anlam mucizesinin* çözümü de bu. Aynı dünyayı yaşadığımız insanlarla, müşterek algılarımız var ve bu algıları *araçlar* gibi kullanıp derdimizi anlatabiliyoruz. Dünyayı bizim gibi algılamayan bir canlıyla (mesela bir köpekle) konuşmamız mümkün olsa bile, söylediklerini anlamamız mümkün olmazdı. Çünkü onun araçlarıyla, bizim araçlarımız birbirinden tamamen farklı. Bunu da Wittgenstein söylüyor. (Köpek dediğime, o aslan diyor.)

Hayata dair konuşmanın anlamı ve anlamsızlığı da burada. *Kimin hayatı?* sorusunun cevabını veren varsa, anlam da zaten kendiliğinden ortaya çıkar. Bu sorunun cevabını veremiyorsa kişi, hiç oturup da anlam aramasın, bulamayacaktır.